

ธรรมชาตินิ ช่วยได้

พุทธทาสภิกขุ

ธรรมชาติช่วยได้

พุทธทาสภิกขุ

การบรรยาย อบรมนักศึกษามหาวิทยาลัยบางเขนและศิลปากร

วันที่แสดง ๒๕ มกราคม ๒๕๒๓

รหัส ๔๑๒๕๒๓๐๑๒๕๐๐๐

ผู้ถอด ไม่ประสงค์ออกนาม

ผู้ตรวจทาน พาสนา พันภัยพาล และฝ่ายจดหมายเหตุ

ISBN 978-616-7574-6x-x

พิมพ์ครั้งแรก กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์โดย มูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

พิมพ์ที่ บริษัท พิมพ์ดี จำกัด

สมทบการผลิต ๑๐ บาท

ประสงค์รับหนังสือเพื่อใช้ในงานพิธีหรือเผยแพร่ในวาระต่างๆ ติดต่อที่

มูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

สวนวชิรเบญจทัศ (สวนรถไฟ) ถนนนิคมรถไฟสาย ๒

แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ : ๐ ๒๙๓๖ ๒๔๐๐ ต่อ ๕๑๐๑

โทรสาร : ๐ ๒๙๓๖ ๒๖๔๕

อีเมล : bookclub@bia.or.th

Facebook : [bookclub.bia](https://www.facebook.com/bookclub.bia)

www.bia.or.th

ธรรมทาน กับ มรดกหนึ่งร้อย

ที่ใครจะรู้ว่า ตอนที่น้องโง่ ลองแบกเล่มหนังสือ ออกดู จะเห็นว่า มีอยู่สองฉบับ คือ กระดาษที่เขียนพิมพ์ กับความรู้นี้ หรือคุณธรรมที่ดี ที่ซ่อนอยู่ในหนังสือเล่มนั้น. มรดกหนึ่งร้อย ย่อมหมายถึง มรดกของความรู้นี้ ด้วยเราทุกคนต้อง มรดก พร้อมกับมรดกของกระดาษ และ ~~เรื่อง~~ ^{งาน} ~~การ~~ ในมรดกหนึ่งร้อยนั้นๆ อยู่ทุกที่ทั้งนี้.

ส่วนมรดกธรรมทาน ย่อมไม่เหมือนกัน ความรู้ นั้นให้เปล่า ที่เลื่อง, ส่วนกระดาษหรือวัตถุอื่น ^{และทรัพย์สินอื่น} ที่ให้ ความรู้นั้น มักต้อง ขอดีน เช่นเดียวกับทรัพย์สินที่ ให้ ให้ให้แก่อุปการพระที่วัด. ขอดีน เพราะคน ต้องไปไปถวาย อีกหลายครั้ง! จนกว่าจะถึงถึงที่วัด.

งานธรรมทาน มักถูกแทนที่มรดกหนึ่งร้อยไป. ขอจบพิจารณาด้วยดี ทั้งสองอย่าง, จะได้เห็นใจ กันดี! และร่วมมือกันได้.

สารบัญ

ความจำเป็นของการอยู่ใกล้ศีลธรรมชาติ	๕
คำว่าธรรมะเกิดขึ้นได้อย่างไร	๙
ความหมายที่ดึงดูดใจของธรรมะ	๑๓
วิวัฒนาการของนิพพาน	๑๗
ธรรมะคือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติทั้งหมดทั้งสิ้น	๒๑
กฎของธรรมชาติต้องหาความรู้แล้วก็ปฏิบัติหน้าที่ให้ตรงตามกฎของธรรมชาติ	๒๘
ศึกษาให้รู้ความเป็นเช่นนั้นเองของธรรมชาติทั้งปวง	๓๑
นิพพานหาพบได้ในร่างกายที่ยังมีสัญญาและใจ	๓๔
อยู่ใกล้ศีลธรรมชาติ แล้วจะเข้าใจธรรมชาติเหมือนกับพระศาสดาทั้งหลาย	๔๐

ท่านนักศึกษา และครูบาอาจารย์ทั้งหลาย,

อาตมาขอแสดงความยินดีในการมาของท่านทั้งหลาย ซึ่งทราบแต่เพียงคร่าวๆ ว่าจะมาศึกษาธรรมะ ในที่สุดมันก็ต้องพูดถึงเรื่องธรรมะนั้นเอง เรื่องเกี่ยวกับธรรมะนั้นเดี๋ยวนี้หาอ่านได้ง่ายมาก มีเป็นเล่มหนังสือมากมายหลายภาษาหาอ่านได้ตลอดเวลา แต่การที่ต้องมาถึงที่นั่นมันก็ควรจะมีอะไรบางอย่างที่เป็นความจำเป็นอยู่บ้าง

ความจำเป็นของการอยู่ใกล้ศีลธรรมชาติ

...

อาตมาก็อยากจะพูดในตอนนี้ ส่วนที่ว่ามันมีอะไรจะแปลกออกไปจากที่หาหนังสืออ่านเอาเองที่บ้าน เท่าที่เห็นได้ง่ายๆ ก็คือว่าจะมาให้ธรรมชาติช่วย ได้ยินพูดว่าอย่างนั้นกันอยู่บ่อยๆ แล้วก็มีความจริงอยู่บ้างเหมือนกันที่ว่าธรรมชาติมันอาจจะช่วยได้ นี่โดยเหตุผลที่ว่าเรื่องธรรมะนั้นมันเป็นเรื่องของธรรมชาตินั่นเอง

ถ้าเราอยู่ใกล้ศีลธรรมชาติเป็นเกลอกับธรรมชาติให้มาก สนใจกับธรรมชาติให้มาก มันก็รู้เรื่องธรรมะได้ง่ายขึ้น เพราะว่าธรรมะนั้นเป็นเรื่องของธรรมชาติ แล้วมันก็ได้เกิดขึ้นมาปรากฏออกมาในโลกนี้โดยอำนาจของธรรมชาติอีกเหมือนกัน ก็จะเรียกว่าโดยการบีบบังคับตามธรรมชาติมันจึงค้นให้ธรรมะปรากฏออกมาในหมู่มนุษย์ในจิตใจของมนุษย์เราก็จำเป็นจะต้องพลอยผสมโรงกับมันให้เป็นอยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติและศึกษาธรรมะจากธรรมชาติ

อยากจะให้สนใจในข้อแรกก็คือคำว่าธรรมะนั้นเอง คำ

ว่าธรรมะนั้นเป็นคำพูดของมนุษย์แล้วมันเกิดขึ้นมา ปรากฏออกมาเป็นคำพูดของมนุษย์ได้อย่างไร

ยกตัวอย่าง เหมือนคำว่า **ราชา** นี้อ่านดูตามพระบาลีในฐานะที่เราเป็นพุทธบริษัทแล้วก็ถือเอาตามเรื่องที่มีในพระบาลีและยังแถมเป็นพระพุทธรูปเสียด้วย คือถือได้ว่าก่อนนี้มีมันไม่มีคำว่าราชา ราชาพูดกันในภาษามนุษย์แล้วมันเพิ่งเกิดขึ้นมาเมื่อวันหนึ่งซึ่งประจวบเหมาะ

คือเรื่องมันมีว่าเมื่อมนุษย์รู้จักทำมาหากินพ้นจากความเป็นคนป่ากึ่งแต่ของในป่า แล้วก็มารู้จักเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์มันก็เกิดการเบียดเบียนขึ้นในหมู่มนุษย์นั่นเอง เตือดร้อนเหลือประมาณ นี่คือธรรมชาติมันบีบบังคับให้มันเตือดร้อนเหลือประมาณมันก็ทนอยู่ไม่ได้ มันก็ต้องคิดหาหนทางจะขจัดความเตือดร้อนอันนี้ ในที่สุดก็คิดออกไปในทางว่าให้สมมติให้คนที่มันแข็งแรง แข็งแรงกว่าเพื่อนสักคนหนึ่งเป็นผู้ควบคุม คือมอบอำนาจทั้งหมดให้คนคนนี้เป็นผู้ดูแลควบคุม

โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ลงโทษคนที่ทำผิดตามที่เขาเห็นว่าผิด เช่น มันฆ่าเขา มันลักขโมยเขา มันประพฤติผิดในกามใน

เพื่อนเขา โโกหกหลอกลวงอะไรก็ตาม ตลอดถึงเรื่องการพัฒนา
อื่นๆ ด้วย ในคนคนนี้ได้รับสมมติมั่นก็ทำหน้าที่ของตน อยู่มาไม่
นานนักมันมีผลปรากฏออกมาเป็นความอยู่กันเป็นผาสุกสบาย
คือมีสันติภาพ มีความสบายสะดวกสบายเป็นที่พอใจ มนุษย์
เหล่านั้นเลยหลุดปากออกมาเป็นคำอุทานว่าพอใจๆ แล้วคำ
ว่าพอใจๆ นั้นมันก็คือคำในภาษาบาลีว่าราชา ราชา นั่นเอง

คำว่าราชานี้มาจากรากศัพท์ว่า *รชะ* แปลว่า *ยินดีหรือ*
พอใจ นี้คำว่าราชา ราชา มันออกจากคำว่าพอใจ พอใจ คือใจมัน
รู้สึกยินดีแล้วก็โพล่งออกมา คำคำนี้เกิดขึ้นมาในโลกใหม่เมื่อคน
เหล่านั้นรู้สึกพอใจก็เลยใช้เป็นชื่อของคนคนนั้น เรียกเขว่าราชา
ราชา ตลอดมา แล้วบุคคลคนคนนี้ก็ได้รับสมมติว่าเป็นพระเจ้า
สมมติราชเป็นพระราชาคนแรกในโลก ในโลกประเทศอินเดีย นี้
มันเป็นเรื่องในประเทศอินเดียมีอยู่ในคัมภีร์ของพระพุทธศาสนา
ในพระไตรปิฎกไปหาดูก็ได้

นี่ยกตัวอย่างให้เห็นว่าคำว่าราชา ราชา มันเกิดขึ้นมาใน
โลกอย่างไร ขอให้มองดูในแง่ที่ว่ามันเกิดโดยธรรมชาติปีบบังคับ
ให้เหตุการณ์มันเป็นไป แล้วก็มีผลให้ต้องปรับปรุงแก้ไขต้องค้น

ต้องคว้า จนกระทั่งพบอย่างที่ว่า จนปฏิบัติอย่างที่ว่าได้ผลออกมาเป็นความพอใจ มนุษย์ก็มีคำพูดใหม่เพิ่มขึ้นมาคำหนึ่งว่าราชา นี่เป็นตัวอย่างเท่านั้นว่าคำพูดมันเกิดขึ้นมาในหมู่มนุษย์อย่างไร โดยเฉพาะคำที่เราถือว่าสำคัญที่สุด

คำว่าธรรมะเกิดขึ้นได้อย่างไร

...

ที่นี้คำว่าธรรมะละ มันมามันเกิดขึ้นมาได้ในโลกในปากของมนุษย์ได้อย่างไร ก่อนนี้มันก็ไม่ต้องมีคือมันไม่จำเป็นจะต้องมีหรือมันไม่มี แล้วทำไมมันจึงรู้จักพูดคำว่าธรรมะ คำคำนี้ว่าธรรมะขึ้นมา แต่เรื่องนี้ยังไม่พบในบาลีเลยต้องสันนิษฐานโดยทำนองเดียวกับคำว่าราชาแปลว่าพอใจ

นี้ธรรมะคำนี้ โดยตัวหนังสือโดยรูปศัพท์นี่มัน แปลว่า ดำรงอยู่ได้ ถ้าเป็นอย่างภาษาอังกฤษมันก็จะตรงกับคำว่า *survive* ซึ่งมันแปลว่า มันรอดชีวิตอยู่ได้ ถึงแม้ที่มาเป็นคำกิริยาอื่นๆ เช่นคำว่า *ธรรมาโน* ดำรงชีวิตอยู่ รากศัพท์ของมัน

แปลว่า ทรงอยู่ได้ ดำรงอยู่ได้ คือไม่ตายเสีย ดังนั้นจึงเข้าใจว่า มนุษย์ได้ค้นพบสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นที่พอใจแก่ทุกคน ในความหมาย ที่ว่าจะทำให้เราทรงอยู่ได้ ดำรงอยู่ได้ ไม่สูญหายไป ไม่ตายเสีย ไม่อะไรทุกอย่าง แปลว่า มันทรงอยู่ได้โดยตัวมันเองที่เรียกว่า ธรรมชาติ

ธรรมชาติมันก็มีความหมายในทางว่า มันทรงอยู่ได้มันมี อะไรๆ ที่ทำให้มันทรงอยู่ได้โดยธรรมชาติ เช่น เราเห็นต้นไม้ก็ดี สัตว์เดรัจฉานก็ดี อะไรก็ดี มันทรงอยู่ได้ มันดำรงอยู่ได้ ไม่ตาย แล้วก็อยู่เรื่อยๆ มาจนเวลามากมาย ฉะนั้นคำว่าทรงอยู่ได้นี้คือ คำที่เป็นความหมายของคำว่าธรรมะ มนุษย์ที่เพิ่งพ้นจากความ เป็นคนป่าเขาคิดนึกศึกษากันมาเรื่อยๆ เรียกว่ามันก็มีวิวัฒนาการ มาเรื่อยๆ ของใหม่ๆ ที่เป็นที่พอใจที่เรียกกันว่าวิถนธรรม วิถนธรรมรุ่นนี้รุ่นนี้แบบนั้นแบบนี้มากมายมาตามลำดับ จน มนุษย์มันมีความคิดก้าวหน้าในทางสติปัญญา มันพบหลักเกณฑ์ อันหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นว่าเราต้องอยู่กันอย่างนี้ เราจึงจะทรงอยู่ ได้ไม่ตายหรือไม่สูญหายไป

นี่คำว่าทรงอยู่ได้ ทรงอยู่ได้คือคำว่าธรรมะ หรือธรรมา

หรือธัมโม แล้วแต่จะออกเสียงในรูปใด มันคงจะเกิดขึ้นมาในโลกเพราะเหตุนี้ คือเขาได้ลองปฏิบัติดูเป็นที่เชื่อแน่ว่าตามคำสั่งสอนของครูบาอาจารย์ขณะนั้นสอนไว้อย่างนั้นมันทำให้เรารอดอยู่ได้ คือเรื่องในพระบาลีมันก็มีแต่เพียงว่าเมื่อมนุษย์พ้นจากความเป็นคนป่ามาอยู่กันดีมีพระราชามีอะไรทำนองนี้แล้ว ก็เกิดคนบางคนที่เขาเห็นว่าที่อยู่กันอย่างนี้อยู่กันอย่างชาวบ้านอย่างนี้ก็ไม่มีดีพิเศษอะไร มันควรจะมียะไรที่ดีกว่านี้

คนเหล่านี้มันก็ออกไปจากหมู่ ปลีกตัวไปออกอยู่ในที่สงบสงัดตัวผู้เดียวคั้นคว่ำคินึกเรื่อยไป บุคคลประเภทบรรพชิตหรือนักบวชหรือฤาษีมุนีอะไรมันได้เกิดขึ้นมา ซึ่งก่อนนี้มันไม่มีคนอุตริวาอยู่กับหมู่บ้าน กับคนพวกนี้ไม่มีอะไรพิเศษอะไรออกไปค้นหาอะไรที่ดีกว่านี้ก็ออกไปเป็นฤาษีมุนีอยู่ในป่า เขาคิดนึกอะไรได้เขาก็จำไว้รวบรวมไว้ ทีหลังเมื่อมีใครไปหาเขาไปพบเขาๆ ก็บอกสิ่งเหล่านี้ให้ มันกลายมาเป็นเรื่องของธรรมะว่าจงทำอย่างนี้ จงอยู่กันอย่างนี้ จงคิดอย่างนี้ จงพูดจาย่างนี้แล้วแต่ที่เขาจะคิดได้ มันก็เกิดมีเป็นอาจารย์ในป่าสอนธรรมะให้แก่ทุกคนที่ไปหา

ที่นั่นมันก็มีมาก มากอาจารย์เขาก็เลยบัญญัติตามชื่อของอาจารย์ ว่าธรรมะของอาจารย์ชื่อนั้น ธรรมะของอาจารย์ชื่อนั้น ธรรมะอาจารย์ชื่อนี้ จนเมื่อเขาพบกันเขาก็ถามกันว่าท่านชอบใจธรรมะของใคร คำว่าธรรมะของใครเป็นคำเก่าที่สุดที่พบในพระบาลี ที่เขาจะทักถามกันเขาจะถามว่าท่านชอบใจธรรมะของใคร แม้ในสมัยพระพุทธเจ้าแล้วนี่เร็วๆ นี้เองเขาก็ยังทักถามกันว่าท่านชอบใจธรรมะของใคร เขาไม่ได้ถามกันว่าท่านถือศาสนาของใคร อย่างนั้นไม่มีคำใช้ไม่พบประโยคอย่างนี้เลยที่ท่านถือศาสนาไหนอันนี้ไม่มี มันยังเหลือแต่ว่าชอบใจธรรมะของใคร

ธรรมะก็คือระบอบปฏิบัติระบอบหนึ่งๆ ที่อาจารย์คนหนึ่งๆ เขานี้ก็ออกค้นพบแล้วก็สอนให้ จนกระทั่งถึงยุคพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าก็คือพระอาจารย์องค์หนึ่งออกไปค้นพบกำหนดกฎเกณฑ์ไว้เป็นหลักทัตติของท่าน แล้วก็สอนให้ก็เรียกว่าธรรมะของพระสมณโคตม แล้วยังมีเจ้าทัตติอื่นอีกซึ่งมีธรรมะของตัวเองๆ เหมือนกันพ้องสมัยกันกับพระพุทธเจ้า ก็มีลูกศิษย์ลูกหามากเหมือนกันก็มีคนชอบใจธรรมะของอาจารย์เหล่านั้น อาจารย์เหล่านั้นมีอยู่มากเท่าไรก็ตามในพระบาลี

เขาเรียกว่า **อัญญุเตยรถีย์** พระพุทธเจ้าจะเรียกครูบาอาจารย์
เหล่านี้นว่าอัญญุเตยรถีย์

สังเกตดูให้ดีและจำไว้ด้วยว่าไม่ได้เรียกว่าเตยรถีย์เฉยๆ
เขาเรียกว่า **อัญญุเตยรถีย์** แปลว่า *เตยรถีย์อื่น* คือเตยรถีย์
อื่นจากเตยรถีย์นี้ เตยรถีย์นี้คือพระพุทธเจ้าเตยรถีย์อื่นจาก
เตยรถีย์นี้ก็คือลัทธิอื่นทั้งหลายเรียกว่าอัญญุเตยรถีย์

คำว่า **เตยรถีย์** คำนี้แปลว่า *ท่าจอดเรือ* มันเหมือนกับท่า
ริมแม่น้ำสำหรับจอดเรือเป็นท่าๆๆ ไปใครชอบใจท่าไหนก็แวะ
ทำนั่นจอดและทำประโยชน์ตามเรื่องราวของท่าๆ นั้น เตยรถีย์
คือเจ้าลัทธิทั้งหลายก็มีอยู่มาก ยืมคำว่าท่าจอดเรือเอามาใช้
เป็นชื่อของคำ เป็นค่านามธรรมดาใช้เป็นคำเรียกลัทธิหนึ่งๆ
จึงมีเตยรถีย์มาก ถ้านอกจากพุทธศาสนาแล้วเราก็เรียกเขาว่า
อัญญุเตยรถีย์ ทุกลัทธิสอนธรรมะตามแบบของตนๆ ประชาชน
จึงต้องใช้คำว่าท่านชอบใจธรรมะของใคร

ความหมายที่ดึงดูดใจของธรรมะ

...

นี่เราก็มานิยามถึงคำว่าธรรมะนั้นมีความหมายดึงดูดใจตรงไหน ดึงดูดใจตรงที่มันทำให้ทรงอยู่ได้ไม่วินาศไป เพราะธรรมะนั้นแปลว่าทำให้ทรงอยู่ได้ไม่ต้องวินาศไป หรือแม้แต่ว่าไม่วินาศไปแล้วก็ยังไม่เดือดร้อนด้วย ยังไม่ลำบากทุกข์ยากทรมานด้วย อะไรทำให้ทรงอยู่ได้เป็นปกติอันนั้นคือธรรมะ เท่าที่ได้ค้นคว้าสังเกตศึกษามองเห็นว่าคำว่าธรรมะนี้มีมันได้เกิดขึ้นมาในโลกที่มาพูดกันโดยปากของมนุษย์ว่าธรรมะธรรมะ

ฉะนั้นก็เลยมีความหมายตรงกันหมดในภาษาของมนุษย์ว่าสิ่งที่มันจะทำให้ทรงอยู่ได้ไม่ต้องตายไม่ต้องทำลายไป ทุกคนต้องการจะทรงอยู่ทั้งนั้น มันเป็นเรื่องของสัตบุรุษ ชาติญาณ ไม่มีใครอยากตายไม่มีใครอยากสูญหายไป โดยสัตบุรุษ ชาติญาณแล้วมันอยากทรงอยู่ทั้งนั้น เมื่อเขามาบอกเรื่องวิธีที่จะทรงอยู่ก็ชอบใจว่าทรงอยู่อย่างดีที่สุดก็ยิ่งชอบใจ ธรรมะนั้นก้าวหน้าขึ้นมาถึงระดับที่เรียกว่าดำรงอยู่อย่างดีที่สุด อย่างประเสริฐที่สุด วิเศษถึงที่สุดกระทั่งตั้งเป้าหมายไว้กันอย่างนั้น

คำว่า ผู้สำเร็จก็คือสำเร็จโดยการถึงที่สุด เขามีคำว่า ภควา ภควันนี้ใช้หมายถึง ผู้ที่ประสบความสำเร็จถึงที่สุดในเรื่องนี้ แล้วถ้าเป็นขั้นดิฉันเลิศก็เรียกว่าพระอรหันต์ ในความหมายที่เขาถือตรงกันหมดว่ามั่นประเสริฐที่สุด คนที่มั่นถึงจุดที่สุดของความเป็นมนุษย์ถึงจะเรียกว่าพระอรหันต์ ไม่ใช่เพิ่งมีคำนี้ ไม่ได้เพิ่งมีใช้เมื่อพระพุทธเจ้าเกิดขึ้น มั่นมีใช้ตั้งแต่ก่อนพระพุทธเจ้าเกิดขึ้น เขาเรียกคนที่มั่นถึงความเป็นที่สุดของความ เป็นมนุษย์ว่าเป็นพระอรหันต์ ฝรั่งเศสจะค้นคว้าศึกษามาอย่างไร ก็ไม่รู้เขาหรอก แต่ว่าเขาแปลคำคำนี้ดีมากที่เขาแปลว่ามนุษย์ที่ เต็ม *perfect, The man perfected* กลับกันอยู่ *the man perfected, Man perfected* คือพระอรหันต์ เชื่อว่าตรงกับ ความหมายเดิมของภาษาอินเดียที่สุด

ภควัน ภควานี้ก็เป็นคำโบราณก่อนพุทธกาลนานไกล ก็เรียกว่าพระภควัน ก็แปลว่าผู้ประสบความสำเร็จถึงที่สุด ประเสริฐถึงที่สุดล้วนๆ คล้ายๆ กัน แต่ดูเหมือนจะสู้คำว่า พระอรหันต์ไม่ได้ คือมันเป็นเรื่องทางจิตใจโดยตรงบรรลุถึงสิ่ง สูงสุดในทางจิตใจโดยตรง ภควัน พระภควานี้ดูว่าดีเหมือนกัน ประเสริฐที่สุดเหมือนกันแต่ดูว่ามั่นจะพราวๆ ไป คือมั่นจะหมด

ทุกอย่างมันจะว่าอย่างนั้นก็ได้ แต่ถึงอย่างไรก็ตามก็มีความหมายอยู่ที่ตรงนี้ที่เขาได้ทราบธรรมะ แล้วก็ได้ปฏิบัติธรรมะ แล้วก็ได้รับผลถึงที่สุด สอนธรรมะด้วยกันทั้งนั้น สำหรับพวกที่สอน พวกที่ไม่สอนก็มี แล้วธรรมะก็เกิดขึ้นมาเป็นลัทธิๆ ไปเป็นระบบๆ ไปแล้วแต่ว่าศาสดาองค์ไหนเขาจะสอนอย่างไร เราหลับตาดูก็พอจะมองเห็นได้ว่ามนุษย์ก็รู้จักเลือกตามพอใจของตน

...

ธรรมะคือธรรมชาติ

ธรรมะคือกฎของธรรมชาติ

ธรรมะคือหน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ

ธรรมะคือผลที่ได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่

...

วิวัฒนาการของนิพพาน

...

ที่นี้มนุษย์นี้มีมันมีหลายๆ ชนิดหลายระดับ แล้วมันก็ต้องเลือกเอาระดับที่ถูกต้องกับใจของตน เมื่อมนุษย์มันต่างกันมันก็ต้องการหลายระบบ ฉะนั้นคำสอนหรือธรรมะมันอยู่ได้ทุกระบบ ดูๆ คล้ายๆ มันจะตีกันยุ่งแต่มันก็ไม่ต้องตีกันยุ่ง เพราะว่าประชาชนที่เป็นลูกค้ำเป็นสมาชิกมันมีทุกแบบ ลัทธิไหนสอนอย่างไร มันก็ต้องมีคนรับเอาไปมันจึงอยู่ได้ด้วยกันทุกแบบ เป็นอย่างนี้เรื่อยมาจนกว่าจะถึงพระพุทธเจ้าเกิดขึ้น แล้วคำว่านิพพานนั้นก็ เป็นเครื่องวัดอย่างหนึ่งว่ามนุษย์เขาเอาความหมายของคำคำนี้มาจากความเย็น

คำว่านิพพาน แปลว่า *ดับไปแห่งความร้อน* ศัพท์คนธรรมดาใช้ตามบ้านตามเรือน นิพพานแปลว่าดับไปแห่งความร้อน ข้าวหรือแกงกับร้อนอยู่ กินไม่ได้ต้องรอให้นิพพานก่อน ฉะนั้นพูดว่านิพพานนี้เด็กๆ ก็พูดเป็นว่าข้าวหรือว่าข้าวต้มหรือแกงนิพพานแล้วมากินได้เรียกเพื่อนเรียกคนมากิน คำว่านิพพานแปลว่าเย็นแห่งของร้อนเอามาใช้เป็นจุดหมายปลาย

ทางของพระธรรม เมื่อปฏิบัติธรรมไปจนถึงที่สุดแล้วมันก็พบกับความเย็น นี่ใครๆ ก็ชอบความเย็นเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ฉะนั้นใครเสนอความเย็นขึ้นมาอย่างไรก็มีผู้รับเอาไป ลองปฏิบัติถ้าเขาพอใจ ฉะนั้นนิพพานซึ่งเป็นผลของการปฏิบัติธรรมมันก็มีหลายความหมายเช่นเดียวกับว่ามันมีหลายลัทธินั่นเอง

ถ้าเราดูจากคัมภีร์ของพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับนิพพาน ก็มีคนบางพวกสอนว่าความสมบูรณ์ทางกามารมณ์เป็นนิพพานอย่างนี้ก็มี ก็มีอยู่ติดอยู่ในบัญญัติของคำว่านิพพานในครั้งพุทธกาล คือคนพวกนี้เขามองสั้นๆ ตื้นๆ ว่าเมื่อมันสมบูรณ์ทางกามารมณ์แล้วมันก็เย็นใจเท่านั้น เย็นใจอย่างเขา ตามความหมายของเขาก็เรียกว่านิพพาน แล้วก็ชวนกันปฏิบัติในทางให้ได้กามารมณ์ถึงที่สุด เกิดเป็นลัทธิเกิดเป็นศาสนาขึ้นมาด้วยเหมือนกัน แล้วยังเหลือหลบๆ ซ่อนๆ อยู่ในอินเดียกระทั่งวันนี้กระทั่งทุกวันนี้ ซึ่งมหาตมะคานธีเคยขอร้องว่าช่วยเลิกกันเสียทีเถอะ ลัทธินี้ ลัทธิกามารมณ์ในโบสถ์

ที่นี้บางพวกก็บอกว่าปฐมฉาน คือสมาธิในอันดับแรก เรียกว่าปฐมฉานนี้เป็นนิพพาน เขาไม่รู้ว่านี่เรียกว่าปฐมฉาน

เขาเรียกว่านิพพานเลย เมื่อทำจิตได้ถึงขนาดนี้เขาก็เรียกว่านิพพานเลย คนชั้นหลังต่อมาจึงบอกว่าทำเพียงแค่นี้มันเป็นเพียงปฐมฌาน ฌานในอันดับหนึ่งซึ่งเราจะแบ่งได้เป็นสี่ระดับ ฉะนั้นคำว่าปฐมฌานนี้เพิ่งเรียกทีหลัง คนที่แรกนั้นมันก็เรียกว่านิพพาน

ทีนี้ต่อมามีคนว่านั่นยังไม่พออย่าขยับนัก เขาทำจิตให้ละเอียดประณีตกว่านั้นถึงลักษณะที่เราเรียกกันเดี๋ยวนี้ว่าทุติยฌานนั้น เขาบอกว่านิพพานต้องอย่างนี้ นิพพานต้องอย่างนี้เขยิบขึ้นมาอีกหน่อยก็มีคนถืออีกเหมือนกันแล้วก็เลื่อนขึ้นมาจนถึงตติยฌาน จตุตถฌาน จนหมดเรื่องของรูปฌาน คือสมาธิที่เอารูปธรรมเป็นนิमितหมดกันแค่จตุตถฌาน เอาจตุตถฌานเป็นนิพพานนี่คงจะเป็นไปได้ยาวนานอยู่ เพราะว่ามันละเอียดประณีตแล้วมันมีความสุขจนละเอียดประณีต

ต่อมาก็มีคนพบว่า โอ้ มันไม่ใช่ๆ นิพพานโดยสมบูรณ์เขาก็จึงเลื่อนขึ้นไปถึงระบบพวกที่ไม่มีรูป เอาสิ่งที่ไม่มีรูปมาเป็นอารมณ์มาเป็นนิमितของสมาธิ เช่น เอาอากาศมาเป็นอารมณ์ มันก็ละเอียดประณีตกว่าสิ่งที่เป็นรูปธรรม ฉะนั้นจิตก็ละเอียด

ประณีตกว่าเขาเอาอันนี้เป็นนิพพานกันอีก กระทั่งเอาวิญญาณ เป็นอารมณ์ กระทั่งเอาความไม่มีอะไรเป็นอารมณ์ กระทั่งเอา ความรู้สึกที่เป็นเนวสัญญานาสัญญา คือมีสัญญาที่ไม่ใช่ไม่มี สัญญาที่ไม่ใช่เป็นนิพพาน พระพุทธเจ้าเคยไปศึกษาในสำนัก เหล่านี้ถึงที่สุดเนวสัญญานาสัญญาขณะนั้นว่าเป็นนิพพาน พระพุทธเจ้าท่านจึงตรัสว่ามันเป็นเพียงเนวสัญญานาสัญญา ยณะเท่านั้นหาใช่ในนิพพานไม่ คือท่านเรียกไปตามความรู้สึกของท่าน ไม่ใช่บัญญัติศัพท์เฉพาะอะไรขึ้นมา ท่านก็ทิ้งอาจารย์องค์ คนสุดท้ายคืออุทกดาบสรามบุตรเสีย ไปค้นคว้าของท่านจนพบ ความไม่มีกิเลสด้วยประการทั้งปวงว่าเป็นนิพพาน

คำว่านิพพานนี้ก็คู่กันมากับคำว่าธรรมะคือเป็นคำเก่า แก่ด้วยกัน ตั้งแต่มนุษย์เริ่มรู้จักความสูงในทางจิตใจที่เรียกว่า ธรรมะ ปฏิบัติธรรมะถึงที่สุดเป็นพระอรหันต์ก็คือบรรลุนิพพาน ยังมีความรู้น้อยก็เอานั่นเอานี้เป็นนิพพานไปก่อน สูงขึ้นมา ตามลำดับๆ ก็จะถึงนิพพานจริงอย่างที่เรายอมรับเดี๋ยวนี้ คือ พระนิพพานในพระพุทธศาสนาได้แก่ความหมดไปสิ้นไปแห่ง กิเลสทั้งปวงว่าเป็นนิพพาน เพราะว่ากิเลสเป็นของร้อนเมื่อ ไม่มีกิเลสมันก็เป็นของเย็นมีเท่านั้น ผลของธรรมะไม่ตายด้วย

แล้วได้รับสิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้รับด้วย หมายความว่า
เมื่อปฏิบัติธรรมะแล้วเราก็รอดชีวิตอยู่ แล้วก็รอดชีวิตอยู่นี้
ไม่รอดอยู่เปล่าได้รับสิ่งที่ดีที่สุดคือนิพพานนั้นด้วย ก็เลยเป็น
รูปแบบยึดถือกันเป็นระบบตายตัว

ธรรมะคือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ ทั้งหมดทั้งสิ้น

...

ลัทธิอื่นๆ นี้เรียกว่าธรรมะได้ด้วยกันทั้งนั้น แล้วเขาก็ได้
เคยเรียกอย่างนั้นมาแล้วตั้งแต่แรกเริ่มเดิมที

ที่นี้มันจะต้องก้าวหน้าไปไกลกว่านั้นในทางภาษา จน
พบว่าคำว่าธรรมะนี้มันควรจะมีขอบเขตไกลออกไปกว่านั้น
เพื่อเป็นธรรมชาติ เป็นสิ่งที่ทรงอยู่ตามธรรมชาติ ก็เลยให้คำว่า
ธรรมะนี้มีความหมายขยายออกไปถึงทุกสิ่ง แม้ที่มันตรงกันข้าม
ที่เป็นไปเพื่อความทุกข์ก็เรียกว่าธรรม ธรรมะฝ่ายอกุศล ที่มัน
เป็นไปเพื่อความดับทุกข์ก็เรียกว่าธรรมะฝ่ายกุศล จนกระทั่ง

ว่าธรรมะนี้ไปถึงฝ่ายที่ไม่เป็นกุศลไม่เป็นอกุศลเป็นธรรมชาติ
ล้วนๆ บริสุทธิ์ ในความขยายในทางภาษาจนกระทั่งพบความ
จริงของธรรมชาติในหลายๆ รูปแบบ

อย่างที่อาตมาเคยรวบรวมมาแล้วก็เอามาบอกเล่ากันให้
ฟังว่าความหมายที่สมบูรณ์ที่สุดนั้น ขอให้ขยายความออกไปสัก
สี่รูปแบบว่า ธรรมะคือธรรมชาติ ธรรมะคือกฎของธรรมชาติ
ธรรมะคือหน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ ธรรมะคือผลที่ได้
รับจากการปฏิบัติหน้าที่ จนในที่สุดคำว่าธรรมะมันหมายถึง
ทุกสิ่งจนยากที่จะจำกัดความลงไปว่าอะไร จึงต้องจำกัดความ
ลงไปว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติทั้งหมดทั้งสิ้นทั้งปวงเลย

บรรดาเรื่องที่มีมันเกี่ยวกับธรรมชาติทั้งหมดทั้งสิ้นทุก
อย่างทั้งปวงก็เรียกว่าธรรมหรือธรรมะ ภาษาไทยเราใช้คำว่า
ธรรมเฉยๆ ก็พอ แต่ภาษาอินเดียมันไม่ได้มันต้องครบของ
มันคือว่าธัมมะ ธรรมะ แล้วแต่จะเรียก ถ้าเราจะรู้จักธรรมะใน
ฐานะที่เป็นเรื่องของธรรมชาติแล้วก็จะหมดไม่มียกเว้นอะไรไม่มี
อะไรเหลือ แล้วก็แบ่งได้เป็นสี่อย่าง อย่างที่กล่าวมาแล้ว ถ้าเรา
รู้หมดทั้งสี่อย่าง อย่างที่กล่าวมานี้ เราก็จะได้รับผลตามความ

มุ่งหมายของธรรมะจริงๆ คือรอดอยู่ได้ แล้วก็ได้รับสิ่งที่ดีที่สุด
ที่มนุษย์ควรจะได้

ฉะนั้นถ้าว่านักศึกษาโดยเฉพาะพวกฝรั่งชาวต่างชาติ
ต่างศาสนา เขาถามเราว่าธรรมะของคุณมันคืออะไร บอกเขา
อย่างนี้เถิด แล้วมันก็จะชื่อว่าบอกอย่างดีที่สุดถูกต้องที่สุดว่า
ธรรมะนั้นไม่มีทางที่จะแปลเป็นภาษาของคุณ เป็นภาษาต่าง
ประเทศนั้นแปลไม่ได้ ขอให้ใช้คำว่าธรรมะภาษาเดิมของอินเดีย
ธรรมะคือตัวธรรมชาติทั้งหลายทั้งปวงแล้วธรรมะคือตัวกฎ กฏ
ของธรรมชาติ ธรรมะคือหน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ ธรรมะคือ
ผลจากหน้าที่ ธรรมชาติก็คือที่มันเป็นอยู่ตามธรรมชาติ เป็นอยู่
เองตามธรรมชาติ

ที่นี้กฎของธรรมชาติก็คือสิ่งพิเศษลึกลับอันหนึ่งซึ่งทำให้
ธรรมชาติเป็นไป อันนี้เราเทียบฐานะเท่ากับพระเจ้าเลยกฎของ
ธรรมชาตินี้ หน้าที่ตามกฎของธรรมชาติอันนี้สำคัญ ธรรมะ
ความหมายที่สามสำคัญที่สุด เราต้องรู้แล้วเราต้องปฏิบัติเรา
จึงจะได้ผลตามที่เราต้องการ เมื่อมีการทำหน้าที่แล้วก็ได้รับ
ผลของการทำหน้าที่

ธรรมะคือตัวธรรมชาติ ธรรมะคือตัวกฎธรรมชาติ ธรรมะคือหน้าที่ตามธรรมชาติ ธรรมะคือผลที่เกิดจากหน้าที่ตามธรรมชาติ พุตกันตลอดชีวิตก็ไม่จบคำสี่คำนี้ คือมันหมายถึงทุกสิ่งไม่ยกเว้นอะไร ไม่ว่าจะสิ่งนั้นมันจะเป็นวัตถุสิ่งของหรือว่าเป็นนามธรรมเป็นชีวิตจิตใจ กระทั่งว่ามันไม่ได้เป็นรูปหรือเป็นนามซึ่งไม่รู้ว่าจะเป็นอย่างอะไร

ธรรมะคือธรรมชาติ ไม่ใช่ว่าดินทรายก้อนหินอะไรที่เรามานั่งอยู่ตรงนี้ไม่ได้หมายความอย่างนั้น ไม่ได้หมายความเพียงเท่านั้น มันหมายความมากกว่านั้น หมายความว่าสิ่งที่มันเกิดขึ้นเป็นอยู่เป็นไปเองอยู่ตามธรรมชาติ พวกหนึ่งเป็นวัตถุเป็นรูปธรรม เช่น สิ่งเหล่านี้ที่เห็นๆ อยู่ที่ไม่ใช่ชีวิตนี้เป็นรูปธรรมล้วนๆ แล้วอีกพวกหนึ่งก็เป็นรูปธรรมที่มีชีวิต เช่น เป็นร่างกายของคนหรือว่าลำต้นของต้นไม้ นี่คือรูปธรรมมีชีวิตก็มีไม่มีชีวิตก็มี ทีนี้อีกส่วนอีกพวกหนึ่งเป็นนามธรรมคือเรื่องของจิตใจ ฉะนั้นรูปก็ดี นามก็ดี รูปธรรมก็ดี นามธรรมก็ดี เรียกว่าธรรมชาติเสมอกันหมด แล้วอะไรๆ ที่มันเนื่องกันก็เรียกว่าธรรมชาติหมด ฉะนั้นเราจึงไม่มีอะไรที่มีใช่ธรรมชาติ

แต่ว่าคำว่าธรรมชาติในตำราเรียนอย่างสมัยปัจจุบัน ซึ่งถ่ายออกมาจากภาษาฝรั่งนั้นเขาหมายอย่างอื่น เขาจะเอาธรรมชาติแค่ธรรมชาติตามกลางดินจริงๆ แต่คำว่าธรรมชาติในทางพระพุทธศาสนานี้มันไม่ยกเว้นอะไร ร่างกายจิตใจ การกระทำของร่างกายจิตใจ ความสุขความทุกข์ กระทั่งพระนิพพานก็เรียกว่าธรรมชาติหมด เพราะมันเป็นไปตามธรรมชาติ แล้วมันยังแปลกที่ว่ามองกันละเอียดๆ หนักเข้าๆ จนทุกอย่างมันมาอยู่ในร่างกายของคนแต่ละคน เพราะฉะนั้นรู้จักเรื่องนี้ไว้เป็นพื้นฐาน เขาเรียกว่าเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษา

ในเราคนหนึ่งๆ มันก็มีหรือเป็นธรรมชาติ ร่างกายของเราเป็นธรรมชาติ จิตใจของเราก็เป็นธรรมชาติ ความรู้สึกคิดนึกอะไรที่มันออกมาก็เป็นธรรมชาติ ร่างกายนี้ท่านก็แจกเป็น ดิน น้ำ ลม ไฟ เป็นอากาศ แล้วจิตใจก็เรียกว่าเป็นวิญญาณ เป็นจิตแยกออกไปอีกก็ได้ แต่ว่าไม่จำเป็นเท่านี้ก็พอ เพราะตัวคนทั้งเนื้อทั้งตัวมันเป็นธรรมชาติ ร่างกายเป็นธรรมชาติ จิตใจเป็นธรรมชาติ อะไรที่เกิดขึ้นหรือเนื่องกันอยู่กับร่างกายและจิตใจนี้ก็พลอยเป็นธรรมชาติไปหมด นี่แปลว่าตัวคนนั้นมันเป็นตัวธรรมชาติ

ที่นี้ในตัวธรรมชาติมันมีกฎของธรรมชาติ คือในตัวเราอีก ในตัวเราที่เป็นธรรมชาติมันมีกฎของธรรมชาติที่ทำให้มันเกิดขึ้นมาได้ มันตั้งอยู่ได้ มันเปลี่ยนไป อะไรมาบังคับให้หายใจ อะไรมาบังคับให้โลหิตไหลเวียน อะไรบังคับให้น้ำย่อยอาหารออกมา ย่อยอาหาร หรือทุกอย่างมันเป็นไปอย่างถูกต้องประณีตยิ่งกว่าเครื่องจักรใดๆ

ถ้าเราไปเอาตำราสรีรศาสตร์ทางแพทย์ทางหมอมาอ่านดูจะตกใจ ว่ามันประกอบไปด้วยระบบมากมายหลายอย่าง และเป็นไปได้เองอย่างน่าอัศจรรย์ เครื่องคอมพิวเตอร์ที่รำน่าอัศจรรย์แล้วยังไม่น่าอัศจรรย์เท่ากับระบบต่างๆ ในร่างกายที่ธรรมชาติมันทำไว้อย่างดี แม้แต่ระบบเกี่ยวกับหูกับตา สองอย่างนี้ก็ยิ่งน่าอัศจรรย์เหลือประมาณไปศึกษาดู ทั้งตัวก็เลยยิ่งน่าอัศจรรย์ เพราะมีกฎธรรมชาติบังคับให้เติบโตมา นับตั้งแต่คลอดจากท้องแม่มันก็เติบโตออกมา มันมีอะไรอยู่ในนั้นกว่าจะโตถึงที่มันจึงจะแสดงออกมา แล้วก็ต้องเป็นไปตามกฎของธรรมชาติ

ฉะนั้นก็เรียกว่ากฎของธรรมชาตินี้มันครอบงำอยู่ โดยเฉพาะก็คือกฎของวิวัฒนาการ กฎของอิทัปปัจจยตาที่ทำให้
อะไรเกิดขึ้นมาเรื่อยๆ แล้วมันก็ไม่ร้ายกาจน่ากลัวเท่ากับกฎ
ของสามัญลักษณะที่ว่าอนิจจัง ทุกขัง อนัตตามันยิ่งน่ากลัวมาก
มันต้องเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา นี่มันน่ากลัวมาก มันมีกฎ
เหล่านี้บังคับอยู่ตลอดเวลา ตัวร่างกายจิตใจเราเป็นตัวธรรมชาติ
แล้วมันมีกฎของธรรมชาติบังคับอันนี้อยู่

ที่นี้มันเกิดหน้าที่ หน้าที่ตามธรรมชาติ หน้าที่ตามกฎ
ของธรรมชาติ เช่นว่า ต้องไปหาอาหารกิน ต้องกินน้ำ ต้องกิน
อาหาร ต้องถ่ายอุจจาระ ต้องถ่ายปัสสาวะ ต้องทำทุกอย่าง
ตามที่ธรรมชาติมันมีอยู่เป็นกฎบังคับให้ทำ เราก็เลยมีหน้าที่ที่
จะต้องบริหารให้ชีวิตรอดอยู่ได้ มีหน้าที่ที่จะทำให้มันดียิ่งขึ้น
ไป กระทั่งว่าให้มันรู้จักปฏิบัติธรรมะบรรลุมรรคผลนิพพาน ให้
ร่างกายจิตใจนี้มันไปไกลถึงบรรลุมรรคผลนิพพานนี้ก็เรียกว่า
หน้าที่

กฎของธรรมชาติต้องการความรู้ แล้วก็ปฏิบัติหน้าที่ให้ตรงตามกฎ ของธรรมชาติ

...

นี่ความจำเป็นอันนี้มันทำให้พวกคุณต้องลำบากมาที่
นี้มาเพื่อศึกษาธรรมะมันก็เพื่อเรื่องนี้ เพราะมันเป็นหน้าที่ที่
มันจะต้องทำให้ดีที่สุดที่มนุษย์จะทำได้ เราจึงต้องการความรู้
แล้วก็ปฏิบัติเกี่ยวกับหน้าที่ให้ตรงตามกฎของธรรมชาติ ซึ่ง
พระพุทธเจ้าท่านได้แสดงไว้อย่างดีที่สุดอย่างละเอียดที่สุดแล้ว
ถ้าทำอย่างนั้นๆ จะเกิดขึ้นอย่างนั้นๆ จะเกิดขึ้นซึ่งเป็นกฎของ
ธรรมชาติ โดยเฉพาะก็คือกฎที่เรียกว่าอิทัปปัจจยตา อิทัปปัจจยตา
มันเป็นกฎของธรรมชาติซึ่งพระพุทธเจ้าท่านจะเรียกว่าธาตุ
เฉยๆ ธาตุตามธรรมชาติแต่มันเป็นธาตุของธรรมะ มันเป็นธาตุ
ของสังขะ มันเป็นธาตุของกฎของธรรมชาติ เรียกว่าตถตา ก็มี
เรียกว่าอวิตถตาก็มี เรียกว่าอนัญญตถตาก็มี เรียกว่าอิทัปปัจจย-
ตานี้โดยทั่วไป

เรามารเรียนให้รู้กฎอันนี้แล้วจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง เพื่อ

ไม่ให้ความทุกข์มันเกิดขึ้นมาจนเราไม่มีความทุกข์เลย นี่เรารู้อเอง
ไม่ได้เราอาศัยการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า แต่พระพุทธเจ้าท่านก็
ตรัสว่าฉันไม่ได้ตั้งกฎอันนี้ขึ้น มันเพียงแต่ว่ารู้ ค้นพบรู้กฎอันนี้
แล้วนำมาเปิดเผยมาจำแนกแจกแจงมาสอนผู้อื่นให้รู้ มาทำให้
เป็นของที่เข้าใจได้ง่ายๆ ซึ่งกฎอันนั้นคือกฎอิทัปปัจจยตานั้นเอง
กฎอิทัปปัจจยตานั้นหมายถึงกฎของธรรมชาติทั้งหมด แต่เรา
ไม่เรียนทั้งหมดมาเรียนเฉพาะที่มันเกี่ยวกับดับทุกข์เท่านั้น หรือ
อย่างดีก็เรียนให้รู้ว่ามันทุกข์มันเกิดขึ้นอย่างไร แล้วมันจะดับ
ไปอย่างไร แล้วเราก็เรียนให้รู้ที่มันจะดับทุกข์ได้มันก็หมดเรื่อง
หมดปัญหา

ที่นี้ **อิทัปปัจจยตา** แปลว่า เพราะสิ่งนี้มีสิ่งนี้จึงมี เพราะ
สิ่งนี้เกิดขึ้นสิ่งนี้จึงเกิดขึ้น เพราะสิ่งนี้ไม่มีสิ่งนี้จึงไม่มี เพราะ
สิ่งนี้ดับลงสิ่งนี้จึงดับลง เรียกว่ายิ่งกว่ากำปั้นทุบดิน กฎของ
ธรรมชาติมันแน่นหรือมันตายตัวมันไม่มีทางจะผิด ไปเรียนกัน
โดยรายละเอียดที่จะเกิดความทุกข์ขึ้นมาได้อย่างไร นับตั้งแต่
มีตาเห็นรูปเกิดจักขุวิญญาณ เกิดผัสสะ เกิดเวทนาไปตามผัสสะ
แล้วเกิดตัณหาไปตามเวทนา เกิดยึดมั่นถือมั่นโดยอุปาทานใน

เวทนานั้น เกิดความรู้สึกเป็นตัวกูของกูความทุกข์ก็เกิดขึ้น นี่คือ กฎที่แน่นอนตายตัวที่สุดถำมันเป็นอย่างนี้ความทุกข์ก็จะเกิดขึ้น

ถำมันมีปัญญามันรู้เสีย มันรู้เท่ารู้ทันเสีย เมื่อมีการ สัมผัสอารมณ์แล้วเกิดผัสสะแล้ว เกิดเวทนาแล้วมันก็รู้เสียว่า โอ้ มันอย่างนี้เองไว้อย่าไปหลงรักหลงเกลียดกับมันก็ไม่เกิดตัณหา ก็ไม่เกิดอุปาทาน ก็ไม่เกิดความรู้สึกประภทตัวกูของกูมันก็ไม่เป็นทุกข์เท่านั้นแหละ ฉะนั้นธรรมะโดยย่อที่จะไม่ให้เกิด ความทุกข์ก็คือรู้ความจริงว่ามันไม่มีอะไรที่จะเอามาเป็นตัวเรา เป็นของเราได้ มันเป็นธรรมชาติที่เป็นไปตามกฎของธรรมชาติ แล้วมันประหลาดที่มันสรุปอยู่ในคำว่ามันเป็นเช่นนั้นเอง

เพราะสิ่งนี้มีสิ่งนี้จึงมี

เพราะสิ่งนี้เกิดขึ้นสิ่งนี้จึงเกิดขึ้น

เพราะสิ่งนี้ไม่มีสิ่งนี้จึงไม่มี

เพราะสิ่งนี้ดับลงสิ่งนี้จึงดับลง

...

กฎของธรรมชาติมันแน่หรือมันตายตัวมันไม่มีทางจะผิด

ศึกษาให้รู้ความเป็นเช่นนั้นเอง ของธรรมชาติทั้งปวง

...

เรื่องปฏิบัติสมุปปาททั้งหลายมากมายยืดยาวไม่รู้กี่ร้อย
เรื่องพันเรื่อง มันมาสรุปเหลืออยู่ที่คำว่ามันเป็นเช่นนั้นเอง ถ้า
ใครเข้าถึงความหมายคำว่าอย่างนั้นเอง มันเป็นเช่นนั้นเอง
แล้วก็นั่นก็จะได้รับประโยชน์มากคือจะไม่มีความทุกข์
คือไม่ไปหลงรักอะไรไม่ไปหลงเกลียดอะไร มันเห็นเป็นสักว่า
ตามธรรมชาติ สักว่าเช่นนั้นเอง สมมติว่าอร่อยมามันก็ โอ้ มัน
ก็ความรู้สึกเท่านั้นเช่นนี้เอง ตามธรรมชาติเช่นนี้เอง ความรู้สึก
ไม่อร่อยมันก็เช่นนั้นเอง ตามธรรมชาติมันเช่นนี้เอง มันก็เลยไม่
ยินดีไม่ยินร้ายมันไม่เกิดกิเลส แล้วมันก็ไม่เกิดความทุกข์ ก็ออก
จะนำหัวว่าธรรมะตั้งมากมายมันมาสรุปใจความสำคัญสั้นๆ ว่า
มันเป็นเช่นนั้นเอง รู้ว่าความทุกข์มันเป็นเช่นนั้นเอง แล้วมันเกิด
ขึ้นเพราะวิธีนั้นอย่างนั้นก็เช่นนั้นเอง แล้วมันจะดับไปด้วยวิธี
นั้นก็เช่นนั้นเองเหมือนกัน อะไรๆ ก็เช่นนั้นเองหมด

เดี๋ยวนี้เราไม่มองเห็น เราไม่เช่นนั้นเอง มาให้รักเราก็รัก มาให้โกรธเราก็โกรธ มาให้เกลียดเราก็เกลียด มาให้กลัวเราก็ก้าว นี่มันไม่เช่นนั้นเองได้ จนกว่าเมื่อไรที่มองเห็นชัดถึงเรื่องความเป็นเช่นนั้นเองของธรรมชาติ แล้วก็ไม่ว่าไม่โกรธไม่เกลียด ไม่กลัวไม่อะไรทุกอย่างแล้วมันจะเป็นพระอรหันต์ ถึงที่สุดของความเป็นมนุษย์คือทุกข์กับเขาไม่เป็น เป็นทุกข์กับเขาไม่ได้อีกต่อไป เพราะมองเห็นความเป็นเช่นนั้นเอง

พระพุทธเจ้าท่านก็ถึงความเป็นเช่นนั้นเองคือเห็นความเป็นเช่นนั้นเอง เรียกว่าพระตถาคต แปลกอยู่ว่าท่านเป็นองค์แรกที่เห็นแล้วก็สอนคนอื่นได้ด้วย เราไม่ต้องเอาถึงนั้นหรอก เอาเพียงว่าเห็นตามที่พระพุทธเจ้าสอน เข้าใจเรื่องอิทัปปัจจยตา เรื่องอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เรื่องอริยสัจ เรื่องอะไรต่างๆ ก็เลยสามารถที่จะรู้สึกว่าเป็นเช่นนั้นเองในทุกกรณีแล้วก็ไม่มีความทุกข์ นี่หน้าที่ที่เราจะต้องเรียนจะต้องศึกษาให้รู้ความเป็นเช่นนั้นเองของธรรมชาติทั้งปวง ถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องศึกษาและต้องปฏิบัติ ต้องดำรงกิจให้ปกติอยู่ได้ ไม่ไปตามสิ่งที่มันมาปรุงแต่งให้รัก โกรธ เกลียด กลัว เรารู้หน้าที่อันนี้เราปฏิบัติหน้าที่อันนี้

แล้วข้อถัดไปคือผลจากการปฏิบัติหน้าที่ไม่ต้องนึกถึง
ก็ได้มันมาเอง เหมือนกับเราปลูกต้นไม้ดีเราก็ไม่ต้องหวังหรือ
ผลมันก็ออกมาเอง นี่เราปฏิบัติหน้าที่นี้ให้ถูกต้องแล้วผลมันก็
จะปรากฏออกมาเอง เป็นเรื่องของมรรคผลนิพพานจบเรื่อง ได้
รับผลไปตามลำดับจนกว่าจะถึงขั้นที่เรียกว่านิพพาน ไปสังเกต
ดูไปประมวลมาดูว่าคำว่าธรรมะ ธรรมะนั้นมันคืออะไร มันแสดง
ตัวธรรมชาติ แสดงตัวกฎของธรรมชาติ แสดงหน้าที่ตามกฎของ
ธรรมชาติ แสดงผลจากหน้าที่ ทั้งสี่อย่างนี้มีอยู่ในตัวคนแต่ละ
คนๆ

...

ทุกข์เพราะดำรงไว้ผิด
เหตุให้เกิดทุกข์ก็คือกิเลสของเรา
ความดับทุกข์ก็คือความที่กิเลสดับไป
ทางให้ถึงความดับทุกข์ก็คือเมื่อเราปฏิบัติถูก
ทางกาย ทางวาจา ทางใจ

...

นิพพานหาพบได้ในร่างกาย ที่ยังมีสัญญาและใจ

...

คนคนหนึ่งมีร่างกายจิตใจเป็นตัวละครธรรมดา มีกฎของธรรมชาติทำให้ร่างกายเปลี่ยนแปลงไป แล้วมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องให้ได้รับผลดีให้อยู่กันผาสุก แล้วก็ผลคือผาสุกก็ในเราทั้งตัว ทั้งเนื้อมันเป็นธรรมชาติสี่ความหมายนี้ ที่นี้ที่มันปฏิบัติถูกต้องไม่มีความทุกข์เลยนั้นเป็นนิพพาน

ฉะนั้นนิพพานก็หาพบได้ในร่างกายนี้ พระพุทธเจ้าท่านตรัสไว้เองว่าความทุกข์ก็ดี เหตุให้เกิดทุกข์ก็ดี ความดับไม่เหลือแห่งความทุกข์ก็ดี ทางให้ถึงความดับแห่งความทุกข์ก็ดี ตถาคตบัญญัติไว้ในร่างกายที่ยาวาหาหนึ่งที่ยังเป็นๆ คือมีสัญญาความรู้สึกแล้วก็จิตใจ ในร่างกายของคนตายไม่มีต้องคนที่ยังเป็นๆ ก็จะมีเรื่องความทุกข์ เรื่องเหตุให้เกิดทุกข์ เรื่องความดับสนิทแห่งความทุกข์ เรื่องทางให้ถึงความดับสนิทแห่งความทุกข์

เราเป็นทุกข์เพราะดำรงไว้ผิด แล้วเหตุให้เกิดทุกข์ก็คือกิเลสของเรา ความดับทุกข์ก็คือความที่กิเลสดับไปก็อยู่

ในร่างกายนี้ แล้วทางให้ถึงความดับทุกข์ก็คือเมื่อเราปฏิบัติ
ถูกทางกาย ทางวาจา ทางใจ นั่นคือทางดับทุกข์มันก็อยู่ใน
ร่างกายนี้ นี่พระพุทธเจ้าท่านตรัสไว้แบบนี้ ว่าทั้งหมดอยู่ใน
ร่างกายที่ยาววาหนึ่่งนี้ที่ยังมีสัญญาและใจให้หาที่นั่น ฉะนั้น
ใครมีปัญญาที่หาพบที่นั่นไม่ต้องมาสวนโมกข์ให้มันเหนื่อย ที่
คุณเสียเวลามาที่นี้ให้มันเหนื่อย ในเมื่อพระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า
มันอยู่ในร่างกายที่ยาวประมาณวาหนึ่่ง มาสวนโมกข์ก็คงจะมา
คุยกันเรื่องนี้ หาวิธีที่จะไปหาให้พบในร่างกายของตัวเองที่ยาว
วาหนึ่่งจึงพูดให้ฟังว่ามันเป็นอย่างนี้

เรื่องมันมีอยู่อย่างนี้พอเข้าใจเรื่องนี้ แล้วก็ไปหาเอาใน
ร่างกายของคนแต่ละคนๆ ก็จะได้พบธรรมะทั้งหมดนี้ แล้วที่สำคัญ
ก็คือผลสุดท้ายบรรลุสิ่งที่ดีที่สุดในมนุษย์ควรจะได้ ทำเอาได้จาก
ร่างกายนี้ ฉะนั้นจะต้องรู้เสียก่อนว่าธรรมะในสี่ความหมายก็
อยู่ในร่างกายนี้ มันเป็นธรรมชาติ มันเป็นกฎของธรรมชาติ มัน
มีหน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ มันได้รับผลจากการปฏิบัติหน้าที่
รีบไปรู้จักตัวเองเสียใหม่ให้ดี แต่ละคนมันเป็นธรรมชาติในสี่
ความหมายอย่างนี้

หรือว่าจะมองกันในเรื่องของอริยสัจ ๔ คือความทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ความดับทุกข์ และทางถึงความดับทุกข์มัน ก็ในร่างกายนี้ หรือว่าจะมองกันให้ละเอียดกว่านี้ก็มองเรื่อง ปฏิจจสมุปบาท มันขยายออกเป็นรายละเอียดมากเป็นสิบสอง อากาณนี้ก็ไปดูให้ดี เรื่องตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ กระทบกันเกิด วิญญาณ เกิดผัสสะ เกิดเวทนา เกิดตัณหา เกิดอุปาทาน เกิดภพ เกิดชาติ แล้วเกิดทุกข์ทั้งปวง เพียงแต่ขยายให้ละเอียดออกไป เท่านั้นที่เท่านั้นก็เรื่องสี่เรื่อง เรื่องทุกข์ เรื่องเหตุให้เกิดทุกข์ เรื่อง ความดับทุกข์ เรื่องทางให้ถึงความดับทุกข์

เรื่องปฏิจจสมุปบาทนี้มันมีรายละเอียดมากเอามาพูด ไม่ไหวก็ไปหาอ่านเอาเอง แต่ให้พบว่ามันเป็นกฎของธรรมชาติ ซึ่งมันจะต้องเป็นอย่างนี้ เรามีตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ สำหรับจะ รู้สึกต่อรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์ที่มากกระทบตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ กระทบแล้วเกิดวิญญาณ แล้วรู้หรือเปล่าเรา รู้จัก ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ หรือสิ่งที่มากกระทบตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ชัดเจน จนว่าเมื่อไหร่มันกระทบกันก็เกิดจักขุวิญญาณ คือความรู้สึกทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ทางใจ ซึ่งมันมีอยู่ตลอดเวลา ในทุกๆ วันมันก็เกิดผัสสะ คือการกระทบ

ทางตา หู จมูก ลิ่น กาย ใจ ก็เกิดเวทนา รู้สึกพอใจหรือไม่พอใจ แล้วแต่เรื่องของมัน เราก็โดดโโดดเต๋นไปตามความพอใจไม่พอใจ ไม่เป็นอิสระแก่ตัวนี่ก็เรียกว่าความทุกข์

เรารู้จักมันแล้วมีปัญญาแล้วก็ปกติอยู่ได้ ก็ไม่ต้องเป็นทุกข์ ถ้าเราไม่รู้จักก็ไปหลงในเวทนานั้น หลงในเวทนาที่น่ารัก น่าพอใจก็รักก็พอใจ ที่ไม่น่ารักไม่พอใจ ก็โกรธ ก็เกลียด ก็กลัว มันก็เกิดค้นหาไปตามแบบของเวทนาเกิดความรู้สึกว่าตัวเรา ขึ้นมาโดยสมควรแก่ค้นหา แล้วมันก็มีตัวเราสำหรับจะเป็นทุกข์ ทั้งหมดนี้มันอยู่ที่ว่ามันไม่เห็นความจริงว่ามันเป็นเช่นนี้เอง

ฉะนั้นถ้าจะสรุปให้สั้นกันแล้ว ก็ไปรู้จักในข้อที่ว่ามันเป็นเช่นนี้เองให้มากๆ ถ้ามันมีอะไรเกิดขึ้นแล้วก็อย่าลืมนึกว่าเป็นเช่นนี้เอง แล้วเราก็แก้ไขไปได้ตามที่ควรที่จะแก้ไข เราหลบหลีกไปได้ตามที่ควรที่จะหลบหลีกก็จะไม่เป็นทุกข์ เรามีปัญหาตลอดวัน ถ้าเราแก้ไขไม่ตกแล้วมันจะมีความทุกข์ เมื่อตาเห็นอะไรเข้า มันก็มีปัญหาทันที ถ้ามันเช่นนั้นเองไม่เป็นแล้วมันก็ไม่รักก็โกรธ มีสองอย่างคือไม่ยินดีก็ยินร้าย หูได้ฟังเสียงก็เหมือนกันมันต้องไม่ยินดีก็ยินร้ายถ้ามันเช่นนั้นเองไม่เป็น จมูกได้กลิ่นก็เหมือน

กันอีกมันจะต้องยินดีหรือยินร้าย ลึนหรือรอยหรือไม่รอยมันก็ต้องยินดีหรือยินร้าย ผิวหนังสัมผัสเป็นที่พอใจไม่พอใจมันก็ต้องยินดีหรือยินร้าย

ปัญหามันมาสรุปอยู่ที่ว่าเป็นยินดีหรือยินร้ายมันมีสองอย่างเท่านั้น ถ้ามันไม่แสดงเป็นยินดีหรือยินร้ายมันยังไม่เป็นปัญหา มันยังเฉยๆ กลางๆ มันยังไม่เป็นปัญหา แต่มันก็เป็นที่ตั้งของความหลงใหลความสนใจอันไม่รู้จักสิ้นสุดได้เหมือนกัน แต่ที่มันเป็นปัญหาแก่เราจริงๆ ก็คือส่วนหนึ่งมันทำให้เราหลงรักหลงยินดี ส่วนหนึ่งทำให้หลงเกลียดหลงยินร้าย แล้วเรื่องมันก็ลุกลามต่อไปเป็นความต้องการ ถ้ามันเป็นที่พอใจก็ต้องการจะได้จะยึดครองอะไรไป ถ้าไม่ถูกใจมันก็ต้องการจะฆ่าฟันจะทำลายจะเป็นศัตรูกันทั้งนั้น มันก็มีปัญหาให้มนุษย์ต้องมีความทุกข์

พระอรหันต์ก็มีจิตใจไม่เป็นอย่างนั้นอยู่เหนือความเป็นอย่างนั้น เขาเรียกธรรมะนี้ว่าเป็นโลกุตตรธรรม คือบรรดาสิ่งต่างๆ ที่ทำให้เกิดปัญหาในโลกมนุษย์นี้พระอรหันต์ท่านอยู่เหนือมัน ที่เราไม่เป็นพระอรหันต์เราก็ออยู่ระดับเดียวกับสิ่งเหล่า

นี่ เราก็อยู่กับโลกีย์ธรรมเราก็เป็นทุกข์คือมันทำให้ยินดียินร้าย
ถ้าเราไม่ยินดี ยินร้ายเสียได้เราก็กระโดดไปอยู่ในระดับโลกุตตร
ธรรมคือเหนือโลกแล้วก็ไม่เป็นทุกข์

ฉะนั้นเมื่อสิ่งที่มีอยู่ในโลกมันทำแก่จิตใจของเราได้ก็
เรียกว่าเราอยู่ในระดับโลกีย์ธรรม เมื่อสิ่งต่างๆ ในโลกมันทำ
อะไรแก่จิตใจของเราไม่ได้ก็เรียกว่าเราอยู่ในระดับสูงเหนือ
โลกเป็นโลกุตตรธรรม เนื้อตัวร่างกายก็อยู่ที่นี้พระอรหันต์ก็อยู่
ในโลกนี้ แต่ว่าจิตใจของท่านไม่อยู่ภายใต้การบีบคั้นของเรื่อง
ต่างๆ ในโลก ที่นี้คนปุถุชนมันมีจิตใจไม่เป็นอย่างนั้นมันยังโง่
มันยังหลง มันยังมีกิเลส แล้วมันก็ถูกทรมานด้วยเรื่องต่างๆ ที่
มีอยู่ในโลกก็เรียกว่าจมอยู่ในโลกเรียกว่าโลกีย์ธรรม

...

เมื่อสิ่งที่มีอยู่ในโลกมันทำแก่จิตใจของเราได้
ก็เรียกว่าเราอยู่ในระดับโลกีย์ธรรม

เมื่อสิ่งต่างๆ ในโลกมันทำอะไรแก่จิตใจของเราไม่ได้
ก็เรียกว่าเราอยู่ในระดับสูงเหนือโลกเป็นโลกุตตรธรรม

...

อยู่ใกล้ศีลธรรมชาติ แล้วจะเข้าใจธรรมชาติเหมือนกับ พระศาสดาทั้งหลาย

...

เรามาศึกษาเรื่องโลกุตตรธรรมเพื่อจะเอาไปใช้เป็นประโยชน์ อย่าให้มีความทุกข์สำหรับจะอยู่ในโลก เรื่องจะหนีโลกมันหนีไปไม่ได้ มันต้องอยู่ในโลก เรื่องจะฆ่าตัวตายให้รู้แล้วรู้รอดไปมันก็ไม่มีประโยชน์อะไร มันไม่ได้รับประโยชน์อะไรจากการที่ฆ่าตัวตาย ฉะนั้นถ้าจะประโยชน์กันให้ได้จริงๆ ก็ไม่ต้องฆ่าตัวตายก็อยู่ในโลกโดยที่ไม่ต้องเป็นทุกข์ คือว่าโลกมันทำอะไรไม่ได้นี่เรียกว่ามันทรงอยู่ได้ ความหมายของคำว่าธรรมะทรงอยู่ได้ๆ นี่ธรรมะทำให้ทรงอยู่ได้ ไม่ต้องเป็นทุกข์ไม่ต้องจมลงไปในโลก

ธรรมะ แปลว่า ทรงอยู่ได้ เราก็เรียนวิชาเรื่องทรงอยู่ได้ ไม่จมลงไปในโลก ไม่จมลงไปในกองทุกข์ ก็ทรงอยู่ได้คือเหนือความทุกข์มันก็เป็นพระนิพพาน แม้ว่าบางทีเราก็เกลียดคำวานิพพานเพราะเราไม่รู้จัก แต่ที่จริงเรื่องของมนุษย์นั้น

มันก็เกิดมาสำหรับจะบรรลุนิพพานคือดับความทุกข์ให้ได้ เพราะมันเกิดมาแล้วแล้วมันก็มีความทุกข์อยู่ จะทำยังไงมัน ก็ทำต่อไปคือดับความทุกข์เสียให้ได้ นั่นแหละเรื่องที่เราต้อง ศึกษารธรรมะจะหาอ่านจากหนังสือก็ได้ ถ้ามันไม่พอก็ต้องเที่ยว แสวงหาจากธรรมชาติ

ที่สวนโมกข์นี้สะดวก ให้ความสะดวกที่จะศึกษา จากธรรมชาติ ทำนองเดียวกับที่พระพุทธเจ้าท่านศึกษาจาก ธรรมชาติ ฉะนั้นเราชอบธรรมชาติกันสักหน่อยจะได้อยู่ใกล้ ชิดธรรมชาติ แล้วจะเข้าใจธรรมชาติเหมือนกับพระศาสดา ทั้งหลายแต่หนหลัง พระพุทธเจ้าประสูติกลางดิน ตรัสรู้กลาง ดิน สอนกลางดิน นิพพานกลางดินอย่างนี้ ถึงศาสดาในศาสนา อื่นก็คล้ายๆ กันทั้งนั้น พระศาสดาทั้งหลายนี้อยู่กับธรรมชาติ รู้ธรรมชาติ สำหรับพระพุทธเจ้าของเราเนี่ยมันชัดเจนเหลือเกิน ตามประวัติที่เราจะศึกษาได้ ท่านประสูติกลางดินตามธรรมชาติ ท่านตรัสรู้นั่งตรัสรู้กลางดินตามธรรมชาติ สอนสาวกทั้งหลายก็ กลางดินตามธรรมชาติ แล้วในที่สุดท่านก็นิพพานกลางดินตาม ธรรมชาติ

ฉะนั้นลองลดตัวเองลงมาอยู่ในระดับธรรมดาที่กันบ้าง นี่เรามีก็จะเป็นระเบียบแล้วว่านั่งอย่างนี้ที่นั่งกลางดินนั้นนะดี คือมันนั่งในที่ที่ประสูติของพระพุทธเจ้า ที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ที่แสดงธรรม ที่นิพพานของพระพุทธเจ้า ควรจะพอใจเมื่อนั่งกลางดิน บางคนอาจจะไม่ชอบเพราะยังไม่รู้จักว่าแผ่นดินนี้มันวิเศษอย่างไรที่มันเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า ทำไมพระพุทธเจ้าจะต้องมาประสูติกลางดิน เป็นราชามหากษัตริย์ทั้งที่ทำไมไม่ประสูติบนปราสาท ต้องมาประสูติกลางดินทำไม ตรัสรู้ก็นั่งกลางดิน สอนปัญจวัคคีย์เป็นต้นไปจนในที่สุดก็นั่งกลางดิน นิพพานก็นอนกลางดิน ควรจะรู้จักแผ่นดินกันเสียใหม่ ที่สวนโมกข์ให้ความสะดวก พอมาแล้วก็ได้นั่งกลางดินทุกที ได้เข้ามหาวิทยาลัยของพระพุทธเจ้า

ถ้าคุณจะคำนวณว่าความรู้ของพระพุทธเจ้านั้นเป็นความรู้ประเสริฐระดับมหาวิทยาลัยหรือยิ่งกว่านั้น แต่แล้วก็รู้แต่ว่ามหาวิทยาลัยของพระพุทธเจ้านั้นเขาเปิดกลางดิน ไม่บ้าเสียเงินเป็นสิบล้านร้อยล้านสร้างตึกสร้างอะไรกัน มันบ้าเปล่าๆ มหาวิทยาลัยในโลกมันเป็นอย่างนั้น มหาวิทยาลัยของพระพุทธเจ้าไม่ต้องเสียสักสตางค์หนึ่งเปิดกันกลางดิน ตัว

มหาวิทยาลัยมันอยู่กลางดิน มันอยู่ที่ต้นไม้กลางดิน เดียวนี้ก็เรียกว่าเรากำลังนั่งอยู่ในมหาวิทยาลัยของพระพุทธเจ้า อาตมามองเห็นอย่างนี้และถือหลักอย่างนี้ ไม่บ้าไปสร้างตึกเรียนราคาแสนราคาล้านมันโง่เปล่าๆ มันไม่เห็นได้อะไร ทำตามแบบของพระพุทธเจ้าใช้ตึกเรียนกลางดิน เปิดมหาวิทยาลัยกลางดิน

นี่มาที่สวนโมกข์มันสะดวกมันจะได้นั่งในตึกเรียนของพระพุทธเจ้าคือมหาวิทยาลัยกลางดิน แต่ถ้าคุณไม่ชอบมันก็คงไม่ได้รับประโยชน์อะไรเลย มานั่งอึดอัดรำคาญอยู่ที่นี่คือเพราะว่าไม่ชอบเรื่องกลางดิน ถ้าว่าชอบกลางดินก็คิดดูให้ดีกว่าเรามีจิตใจผิดกันอย่างไร เมื่อคุณเรียนในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ นั่งบนตึกเรียนพุทธศาสนา อ่านหนังสือพุทธศาสนาบนตึก เรียนในมหาวิทยาลัยราคาเป็นล้านๆ แล้วมานั่งศึกษาธรรมะกลางดินในมหาวิทยาลัยของพระพุทธเจ้านี้เรารู้สึกต่างกันอย่างไร ถ้าฉลาดสังเกตก็คงจะรู้สึกต่างกันมาก เพราะว่าใครก็ตามพอมันเดินเข้ามาในวัดพอมายังตรงนี้มันบอกว่าจิตใจเปลี่ยนเป็นคนละคนไปเลย อย่างนั้นมันคืออะไร เรารับศึกษาในส่วนนั้นว่าทำไมพอมานั่งตรงนี้จิตใจมันเปลี่ยนผิดไปจากเมื่ออยู่ที่กรุงเทพฯ หรือเพียงเข้ามานั่งตรงนี้มันก็เปลี่ยนแล้วนี่เพราะเหตุอะไร

ถ้าสังเกตให้ละเอียดให้ประณีตขั้นดีก็พบว่า เอ้า ธรรมชาติ ธรรมชาติมันเปลี่ยน ธรรมชาติมันปรุงแต่งใหม่ ปรุงแต่งแบบอื่น ปรุงแต่งอย่างอื่น ถ้าอยู่ที่กรุงเทพฯ ธรรมชาติมันปรุงแต่งไปรูปที่กระตุ้นๆ ให้มันวุ่นวาย พอมาถึงตรงนี้ธรรมชาติมันเปลี่ยนเป็นปรุงแต่งให้หยุด ให้เย็น ให้สงบ มันเดินกันคนละทางมันสวนทางกันอยู่อย่างนี้

ฉะนั้นพอเราได้อยู่ใต้อิทธิพลของธรรมชาติอย่างนี้มันก็เปลี่ยนหมด ฉะนั้นรับศึกษาการเปลี่ยนนั้นให้ดีๆ ว่า เอ้า มันเปลี่ยนอย่างไร มันก็เปลี่ยนในทำนองว่าอย่างที่พระพุทธเจ้าท่านสอนมันเปลี่ยนเป็นให้จิตใจมันเกลี้ยงไม่มีความรู้สึกตัวกูของกู พอเข้ามาในอิทธิพลของธรรมชาติอย่างนี้จิตมันเกลี้ยง จากความรู้สึกว่าตัวกูของกูก็เลยรู้สึกสบายรู้สึกเย็นออกเย็นใจ บอกไม่ถูก ก็เลยรู้ธรรมะตรงตามที่พระพุทธเจ้าท่านสอนว่ามันมีตัวกูของกู มันก็เร่าร้อนเป็นทุกข์ เป็นวิฆเนศวรไม่เป็นนิพพานไปได้

เวลาใดจิตมันว่างมันเกลี้ยงจากตัวกูของกู มันก็หยุด มันก็เย็นเป็นนิพพาน นิพพานชั่วคราว นิพพานชิมลอง

นิพพานตัวอย่าง แต่ก็ขอให้ได้ชิมลองนิพพานตัวอย่างก็ยังมี
บางคนอาจจะมีจิตใจกระด้างถึงขนาดที่ไม่มีโอกาสจะชิมลอง
นิพพานตัวอย่างเสียก็ยังมี สอนโมกข์ก็ช่วยอะไรไม่ได้ ฉะนั้นเรา
ให้ความสะดวกในการที่จะใกล้ชิดกับธรรมชาติ แล้วธรรมชาติ
ก็แวดล้อมจิตใจให้ ปรงแต่งจิตใจให้ใหม่ เราก็รีบศึกษาให้ดีๆ
อันนี้เรียกว่าศึกษาภายในศึกษาจากธรรมชาติ

ศึกษาภายในนอกจากหนังสือ จากฟังคน คนพูดนี้ไม่ดี
ไม่ดีเท่ากับศึกษาจากภายใน อาตมายืนยันว่าอย่างนี้ เพราะพูด
ให้ฟังนี้ก็ไม่ดีไปกว่าที่จะศึกษาจากภายใน เมื่อจิตใจมันเปลี่ยน
อย่างไรแล้วให้รู้จักสิ่งนั้น เรื่องนั้น หรือข้อเท็จจริงอันนั้น เรียก
ว่าศึกษาจากภายในรู้ธรรมะจริง รู้จากธรรมชาติ ศึกษาจาก
ธรรมชาติ เหมือนที่พระพุทธเจ้าท่านศึกษา

ขอให้ใช้ประโยชน์ในส่วนนี้ให้มาก อย่าให้เสียทีที่มา
เสียเวลาเสียเงินเสียทอง มาแล้วไม่เข้าถึงธรรมชาติไม่เข้าถึง
มหาวิทยาลัยของพระพุทธเจ้าคือตัวธรรมชาติ ให้ธรรมชาติ
ช่วยทำให้เข้าถึงมหาวิทยาลัยของพระพุทธเจ้าคือธรรมะที่
มันดับทุกข์ได้ ให้จิตดำรงอยู่ได้ อย่าให้กิเลสข่มขี่จิตใสหัวมัน

ไปหาความทุกข์เลย อย่างนั้นเรียกว่ามันล้มละลาย ถ้ามันอยู่
ได้มันก็ทรงอยู่ได้ไม่มีกิเลสไหนจะมาบังคับให้ไปหาความทุกข์
ได้ เรียกว่าทรงอยู่ได้ ดำรงอยู่ได้นี่ตัวธรรมะแท้ ความหมายของ
คำว่าธรรมะแปลว่าทรงตัวอยู่ได้ ไม่ล้มไม่จม ไม่ละลายลงไปใ
นกองทุกข์ เลยรู้จักดำรงจิตอย่างนี้เรียกว่ามีธรรมะ

วันนี้เราพูดอะไรกันไม่ได้มากนอกจากความหมายของ
คำว่าธรรมะ ธรรมะคือความที่มันทรงตัวอยู่ได้ไม่ล้มละลายลงไป
ในกองทุกข์หรือไม่ตายนั้นมันอย่างเลวมาก ทำผิดจนถึงกับตาย
มันอย่างเลวมาก ไม่มีธรรมะอย่างเลวมาก จึงไม่ตายแต่ว่าได้
รับความทุกข์นี้ยังใช้ไม่ได้ ต้องดำรงตัวอยู่ได้โดยความทุกข์ไม่มี
ความทุกข์ครอบงำไม่ได้นี้เป็นธรรมะชั้นดี ชั้นที่ควรจะพอใจ ไม่
ต้องเป็นทุกข์เป็นมนุษย์ที่ไม่ต้องเป็นทุกข์ เรียกว่าไม่เสียที่ที่เกิด
มาเป็นมนุษย์และพบพระพุทธศาสนา

ถ้าทำให้มันไม่มีประโยชน์มันเสียที่ที่เกิดมาเป็นมนุษย์
ทั้งที่ได้พบพระพุทธศาสนาเรียกว่าขาดทุนสิ้นเนื้อประดาตัว รีบ
ปรับปรุงแก้ไขกันเสียใหม่ อย่าให้มันต้องขาดทุนถึงขนาดนั้น
ให้มันมีกำไรมากที่สุด คือมันได้สิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้

นั่นเป็นกำไรมากเหลือเกิน เพราะสิ่งนั้นมันแพงจนตีราคากัน
ไม่ไหว

จึงขอให้ได้เค้าเงื่อนของสิ่งที่เรียกว่าธรรมะ แม้ที่สุดแต่
ว่าเห็นเค้าเงื่อนก็ยังมีดี แล้วมันก็จะเป็นอย่างถูกต้องว่าธรรมะ
นี่คืออะไร เราก็จะมีธรรมะได้มากขึ้นๆ โดยความหมายที่สำคัญ
คือหน้าที่ตามกฎหมายของธรรมชาติที่เราจะต้องทำอย่างนั้นๆ แล้ว
ความทุกข์ก็จะมีไม่เลย

เอาละ เป็นอันว่าอาตมาก็ได้สนองความตั้งใจของท่าน
ทั้งหลายในการมาถึงที่นี่ โดยพูดถึงคำว่าธรรมะให้รู้ว่าธรรมะ
นั่นคืออะไร

พอสมควรแก่เวลาแล้ว ก็ต้องขอยุติการบรรยายนี้ไว้
ด้วยความหวังว่าท่านทั้งหลายจะรู้จักธรรมะยิ่งขึ้นไป แล้วก็
เจริญไปตามร่องรอยของธรรมะ มีความสุขในการมีชีวิตอยู่ ทุก
ทิพาราตรีกาลเทอญ.

อยู่ใกล้ชิดธรรมชาติ
แล้วจะเข้าใจธรรมชาติ
เหมือนกับพระศาสดา
ทั้งหลาย...

ธรรมะใกล้มือ

BIA

ISBN 978-616-7574-61-5

